

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 30.10.2008
KOM(2008) 680 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI

dėl 2007 m. lapkričio 23 d. Tarybos rezoliucijos dėl universitetų modernizavimo siekiant stiprinti Europos konkurencingumą pasaulio žinių ekonomikoje

{SEC(2008 2719)}

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI

dėl 2007 m. lapkričio 23 d. Tarybos rezoliucijos dėl universitetų modernizavimo siekiant stiprinti Europos konkurencingumą pasaulio žinių ekonomikoje¹

1. BENDROJI INFORMACIJA

Ataskaita ir prie jos pridedamas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas teikiami Tarybos prašymu, suformuluotu 2007 m. lapkričio 23 d. Tarybos rezoliucijoje dėl universitetų modernizavimo siekiant stiprinti Europos konkurencingumą pasaulio žinių ekonomikoje. Taryba paragino Komisiją „remti valstybes nares siekiant įgyvendinti modernizavimo darbotvarkę, pirmiausia:

- (1) konsultuojantis su atitinkamais suinteresuotais subjektais aukštojo mokslo bei mokslinių tyrimų srityje ir nacionalinėmis valdžios institucijomis, nustatyti galimas priemones, kurios padėtų spręsti problemas ir šalinti kliūtis, su kuriomis susiduria Europos Sąjungos universitetai siekdami modernizuotis ir visapusiškai prisidėti prie Lisabonos darbotvarkėje numatytų tikslų;
- (2) sudaryti palankesnes sąlygas abipusiam mokymuisi pagal Lisabonos darbotvarkę, pirmiausia pagal „Švietimo ir mokymo 2010“ darbo programą bei tolesnę veiklą, susijusią su Žaliaja knyga dėl Europos mokslinių tyrimų erdvės, taip pat skatinti universitetų ir pramonės bei privačiojo sektoriaus partnerystes;
- (3) nustatyti galimas priemones, kurios padėtų pašalinti kliūtis, trukdančias studentų, mokytojų ir mokslo darbuotojų judumui Europoje, visų pirma – abipusiam kreditų bei diplomų pripažinimui², ir skatinti keitimąsi gera praktika šioje srityje;
- (4) bendradarbiaujant su nacionalinių programų struktūromis stebėti ir vertinti poveikį, kurį daro:
 - „Erasmus“ programoje dalyvaujančių studentų socialinis statusas,
 - „Erasmus“ programa modernizavimo darbotvarkei,
 - „Erasmus Mundus“ programa Europos universitetų tarptautiniam patrauklumui.“

Ataskaitoje daugiausiai dėmesio skiriama Tarybos rezoliucijoje numatytiems judumo aspektams, tačiau pateikiama ir naujausios informacijos apie Europos universitetų modernizavimą. Joje aprašoma Komisijos veikla šioje srityje ir daromos išvados. Atitinkamame Komisijos tarnybų dariniame dokumente šios veiklos rezultatai aptariami plačiau.

¹ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/st16/st16096-re01.en07.pdf>.

² Mokytojų ir mokslo darbuotojų kvalifikacijos pripažinimas reglamentuojamas 2005 m. rugsėjo 7 d. Direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo. Šia direktyva supaprastinta, atnaujinta ir konsoliduota penkiolika 1975–1999 m. priimtų direktyvų. Ją valstybės narės turėjo įgyvendinti iki 2007 m. spalio 20 d.

2. KOMISIJOS VEIKLA IR PAGRINDINĖS IŠVADOS

Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir aukštojo mokslo institucijomis, siekė nustatyti universitetų modernizavimo darbotvarkę, kuri apimtų tris universitetų veiklos sritis (švietimą, mokslinius tyrimus ir inovacijas), ir remti jos įgyvendinimą taikant atvirojo koordinavimo metodą, įtraukiant ekspertų grupes ir atliekant tyrimus (politikų ir ekspertų dialogas, mokymasis vieniems iš kitų, rodikliai, lyginamieji standartai, ataskaitos ir analizė), imantis konkrečių iniciatyvų (kokybės užtikrinimas, Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistema, EKS, Europos inovacijų ir technologijų institutas³, duomenų apie universitetus rinkimas ir t. t.) ir remiant pagal Mokymosi visą gyvenimą ir 7-ąją bendrąją mokslinių tyrimų programą vykdomas įvairias iniciatyvas (bandomieji projektai, asociacijos, tinklai ir t. t.).

2.1. Universitetų modernizavimo uždaviniai ir kliūtys

Svarbiausi aukštojo mokslo institucijų modernizavimo uždaviniai ir kliūtys aptarti 2006 m. Komisijos komunikate⁴, kuriame pasiūlyti devyni spręstini klausimai: universitetų valdymas, judumas, autonomija ir atskaitomybė, partnerystė su verslo bendruomene, mokymo ir mokslinių tyrimų disciplinų sąveika ir tarpdalykiškumas, žinių sklaida visuomenei, kompetencijos vertinimas, mokymo programos ir finansavimas. Valstybės narės iš esmės pritarė šiai veiklai ir sutarė pateikti universitetų modernizavimo darbotvarkės įgyvendinimo ataskaitas, numatytas programoje „Švietimas ir mokymas 2010“. Iš šių ataskaitų, kurios yra Lisabonos proceso ataskaitų dalis, taip pat iš tyrimų ir apklausų rezultatų matyti, kad pažanga sprendžiant visus devynis klausimus padaryta, tačiau reikia dar daug nuveikti. Siekdama nustatyti, kaip galima siekti didesnės modernizavimo darbotvarkės įgyvendinimo pažangos, Komisija toliau bendraus su nacionalinėmis valdžios institucijomis ir suinteresuotosiomis šalimis.

2.2. Mokymasis vieniems iš kitų įgyvendinant darbo programą „Švietimas ir mokymas 2010“, tolesni su žaliaja knyga „Europos mokslinių tyrimų erdvė“ susiję veiksmai, universitetų ir pramonės partnerystės skatinimas

Siekdama suteikti galimybę mokytis vieniems iš kitų ir pertvarkant aukštąjį mokslą taikyti atvirąjį koordinavimo metodą, Komisija ėmėsi kelių iniciatyvų: subūrė aukštojo mokslo institucijų modernizavimo grupę, Mokslinių ir techninių tyrimų komiteto (CREST) darbo grupę, kurios uždavinys – dalytis universitetuose atliekamų mokslinių tyrimų gerinimo patirtimi ir mokytis vieniems iš kitų, ėmė rengti metines pažangos siekiant su švietimu ir mokymusi susijusių Lisabonos tikslų ataskaitas, nustatė keletą rodiklių ir lyginamųjų standartų, subūrė kelias ekspertų grupes, sprendžiančias klausimus, susijusius su universitetų mokslinių tyrimų misija Europos mokslinių tyrimų erdvėje (angl. – ERA: bendroji mokslininkų darbo rinka, padedanti stiprinti universitetuose atliekamus mokslinius tyrimus, mokslinių tyrimų išorės finansavimą, finansų valdymą, universitetuose atliekamų mokslinių tyrimų vertinimo metodiką), 2008 m. vasario mėn. subūrė Europos aukštojo mokslo ir verslo forumą ir

³ ECTS (*European Credit Transfer and Accumulation System*) – Europos aukštojo mokslo kreditų perkėlimo sistema; EQF (*European Qualifications Framework*) – Europos kvalifikacijų sąranga (EKS); EIT (*European Institute of Innovation and Technology*) – Europos inovacijų ir technologijų institutas.

⁴ „Universitetų modernizavimo plano įgyvendinimo rezultatai: švietimas, moksliniai tyrimai ir naujovės“, COM(2006) 208.

padėjo įgyvendinti atitinkamus *Marie Curie* programos veiksmus pagal Septintąją bendrąją programą (7BP) „Žmonės“. Šių iniciatyvų rezultatai rodo, kad mokymosi vieniams iš kitų koncepcija yra veiksminga. Išsamesnė informacija apie įvairias iniciatyvas pateikiama Komisijos tarnybų darbiname dokumente.

2.3. Studentų, dėstytojų ir mokslininkų judumo kliūčių šalinimas

2007 m. gruodžio mėn. Komisija įsteigė Aukšto lygio judumo ekspertų forumą, kurio tikslas – išnagrinėti, kaip ES, remdamasi sėkmingai įgyvendinama programa „Erasmus“, galėtų toliau skatinti judumą, susijusį ne tik su aukštosiomis mokyklomis, bet apskritai su jaunimu, pavyzdžiui, jaunųjų verslininkų ar menininkų judumą bei judumą profesinio mokymo srityje.

2008 m. liepos mėn. Forumas paskelbė savo išvadas ir rekomendacijas. Kad judumas taptų taisykle, o ne išimtimi, Forumas pasiūlė nustatyti vidutinio laikotarpio ir ilgalaikius tikslus. Norint toliau didinti judumą, būtina koordinuoti ES, valstybių narių ir kitų suinteresuotųjų šalių veiklą. Reikia didinti ES judumo programų finansavimą, o programos „Erasmus“ ir „Erasmus Mundus“ turėtų papildyti viena kitą.

Imdamasi tolesnių su žaliaja knyga „Europos mokslinių tyrimų erdvė. Naujos perspektyvos“⁵ susijusių veiksmų ir siekdama sparčios ir akivaizdžios pažangos, kad Europa taptų patrauklesnė mokslininko karjerai pradėti ir jai tęsti, Komisija 2008 m. gegužės mėn. priėmė komunikatą „Geresnės karjeros ir judumo galimybės. Mokslo darbuotojams skirta Europos partnerystė“⁶, kuriame aptariami veiksmai keturiose prioritetinėse srityse: 1) priėmimas į darbą viešo konkurso tvarka ir stipendijų perkėlimas į kitą šalį, 2) socialinė mokslo darbuotojų apsauga ir papildomos pensijos, 3) palankios užimtumo ir darbo sąlygos, 4) Europos mokslo darbuotojų mokymo tobulinimas, gebėjimų ugdymas ir patirties plėtimas.

2008 m. birželio mėn. pradėjo veikti naujas Komisijos portalas EURAXESS⁷ – jame galima rasti visą reikiamą informaciją apie mokslininkų judumo ir karjeros kitose valstybėse narėse galimybes ir apie papildomas paslaugas.

Komisija toliau sprendžia klausimą, ar dėl Bolonijos proceso atsiradę struktūriniai pokyčiai trukdo judumui. Nors turima nedaug duomenų, matyti, kad dėl trijų ciklų sistemos studentų judumas adaptacijos etapu gali laikinai sulėtėti ar sumažėti, tačiau apskritai Bolonijos procesas judumui netrukdo. Tarptautinio judumo tyrimo, kurį atlieka Vokietijos nacionalinė programos „Erasmus“ agentūra⁸, rezultatų planuojama sulaukti 2008 m. lapkričio mėn. ir tikimasi, kad jie suteiks papildomos informacijos šiais klausimais.

⁵ COM(2007) 161, „Europos mokslinių tyrimų erdvė. Naujos perspektyvos“.

⁶ COM(2008) 317 galutinis, „Geresnės karjeros ir judumo galimybės. Mokslo darbuotojams skirta Europos partnerystė“.

⁷ www.ec.europa.eu/euraxess.

⁸ Vokietijos akademinių mainų tarnyba DAAD, žr. www.daad.de

2.4. Programų „Erasmus“ ir „Erasmus Mundus“ poveikis

2.4.1. Programoje „Erasmus“ dalyvaujančių studentų socialinis statusas

Tyrimo⁹ rezultatai rodo, kad programos „Erasmus“ dalyviai tolygiai atstovauja visiems studentų bendruomenės sluoksniams ir nėra kilę iš turtingesnių šeimų nei kiti studentai. Tai reiškia, kad programa „Erasmus“ studentams iš neturtingų šeimų iš tiesų suteikia unikalią galimybę studijuoti užsienyje. Be to, iš tyrimo rezultatų matyti, kad tokių studentų, dalyvaujančių programoje „Erasmus“, skaičius 2000–2005 m. išaugo. Aktualus klausimas – papildomos su pajamomis susijusios išmokos, kurias skiria tam tikros valstybės narės ir regionai. Komisija atidžiai stebės tolesnę šios srities raidą.

2.4.2. Programos „Erasmus“ poveikis modernizavimo darbotvarkei

Naujausio tyrimo¹⁰ duomenimis, programa „Erasmus“ daro didelį poveikį Europos universitetų modernizacijai, visų pirma internacionalizacijos, naujoviškų studijų programų ir kokybės užtikrinimo srityse. Pagal programą „Erasmus“ šiose srityse vykdoma veikla – neatskiriama Bolonijos proceso, kuriuo kuriama Europos aukštojo mokslo erdvė, dalis. Be to, ši programa padeda siekti Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategijoje numatytos „Švietimo ir mokslo 2010“ darbotvarkės tikslų. Daug dėmesio Komisija skiria ir priemonėms bei iniciatyvoms, kuriomis didinamas universitetų misijos ir veiklos skaidrumas bei palyginamumas.

2.4.3. Programos „Erasmus Mundus“ poveikis tarptautiniam Europos universitetų patrauklumui

Tarpinis programos „Erasmus Mundus“ vertinimas¹¹ parodė, kad ji įvairiais būdais (kaip antai, siūlomi jungtiniai, dvigubi ar sudėtiniai mokslo laipsniai bei remiama Europos aukštųjų mokyklų akademinė kompetencija) prisidėjo prie tarptautinio Europos universitetų patrauklumo didinimo. Į tarpinio vertinimo ataskaitos rekomendacijas buvo atsižvelgta rengiant programos „Erasmus Mundus II“, kuri turėtų prasidėti 2009 m., projektą. Įgyvendindama programą Komisija rėmė Visuotinio populiarinimo projektą, kuriuo siekiama viso pasaulio studentams reklamuoti Europą kaip patrauklią universitetinių studijų vietą. 2008 m. gegužės mėn. pradėjo veikti speciali interneto svetainė (www.study-in-europe.org), kuri yra Visuotinio populiarinimo projekto dalis.

⁹ Manuel Souto Otero ir Andrew McCoshan, *Survey of the Socio-Economic Background of ERASMUS students*, galutinė ataskaita, DG EAC 01/05, 2006 m.

Klaus Schnitzer ir Elke Middendorff, *EUROSTUDENT 2005. Social and Economic Conditions of Student Life in Europe 2005*.

¹⁰ *Impact of ERASMUS on European Higher Education: quality, openness and internationalisation - preliminary conclusions*. 2008 m. rugpjūčio mėn., CHEPS, INCHER-Kassel ir ECOTEC.

¹¹ Mokymosi visą gyvenimą strategijos ir vertinimo centras, tarpinis programos „Erasmus Mundus“ vertinimas, galutinė ataskaita, 2007 m. birželio mėn., žr. http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/news_en.html

3. IŠVADOS

Taikant atvirojo koordinavimo metodą pasiekta gerų rezultatų įgyvendinant universitetų modernizavimo darbotvarkę, kuria siekiama geriau vykdyti tarpusavyje susijusią švietimo, mokslinių tyrimų ir naujovių kūrimo veiklą. Kad būtų įveiktos likusios kliūtys ir kuriami novatoriški metodai, Komisija toliau bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir aukštosiomis mokyklomis. Šiuo metu ji atnaujiną Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strategiją, kuri bus taikoma po 2010 m.

Komisija padės siekti Bolonijos proceso tikslų ir, pasitelkusi programą „Erasmus“ ir Mokymosi visą gyvenimą programą, Septintąją bendrąją mokslinių tyrimų programą, Konkurencingumo ir inovacijų programą, struktūrinius fondus bei EIB paskolas, remis Europos aukštųjų mokyklų modernizavimą.

Naujų veiksmų planuojama imtis šiose srityse:

Judumas

Komisija išnagrinės visas studentų ir universitetų darbuotojų judumo Europoje didinimo galimybes ir drauge su valstybėmis narėmis ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis analizuos, kaip kuo geriau atsižvelgti į Aukšto lygio judumo ekspertų forumo pateiktas rekomendacijas. Bus svarstoma ir galimybė bendradarbiaujant su Europos investicijų banku plėtoti Europos studentų paskolų sistemą. Atsižvelgdama į Aukšto lygio forumo veiklą ir į politines diskusijas, vykstančias Prancūzijos pirmininkavimo laikotarpiu, Komisija siūlo 2009 m. birželio mėn. paskelbti žaliąją knygą, kuri padės nustatyti, kaip galima didinti ne tik aukštųjų mokyklų studentų, bet ir visų kitų besimokančių asmenų judumą, kad jis taptų veikiau taisykle nei išimtimi.

Geografinis ir sektorinis mokslininkų judumas bus didinamas glaudžiai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, įgyvendinančiomis minėtą naująjį Komisijos komunikatą „Mokslo darbuotojams skirta Europos partnerystė“.

Nauji gebėjimai naujoms darbo vietoms

Komisija, vadovaudamasi aukštojo mokslo sistemoje įgyvendinamomis su mokymosi rezultatais ir gebėjimais susijusiomis iniciatyvomis (Europos kvalifikacijų sąranga, Bolonijos kvalifikacijų sistema¹², Europos švietimo struktūrų derinimas¹³), remis veiklą, kuria siekiama nustatyti, kokių naujų gebėjimų gali reikėti naujose įvairių sričių darbo vietose. Tai padėtų sukurti viziją, kaip universitetai galėtų užtikrinti, kad absolventai išsiugdytų darbo rinkai reikalingus įgūdžius ir gebėjimus – tai vienas 2006 m. komunikate dėl universitetų modernizavimo iškeltų tikslų.

¹² <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/QF-EHEA-May2005.pdf>.

¹³ <http://tuning.unideusto.org/tuningeu/>.

Universitetų ir verslo bendradarbiavimas

Komisija toliau plėtos 2008 m. vasario mėn. veikti pradėjusio Aukštojo mokslo ir verslo forumo veiklą – jau suplanuoti 2008 m. rudens – 2009 m. pavasario renginiai. 2009 m. Komisija paskelbs Komunikatą dėl universitetų ir verslo bendradarbiavimo.

Aukštųjų mokyklų veiklos skaidrumas

Komisija remia Europos universitetų duomenų rinkimo sistemos, kurią taikant būtų kaupiami lyginamieji duomenys ir universitetus būtų galima lyginti tarptautiniu mastu, ekonominio pagrįstumo tyrimą (pirmųjų rezultatų tikimasi 2009 m.) ir padeda vertinti OECD Aukštojo mokslo rezultatus (AHELO).

Komisija remia tarptautinio masto iniciatyvas, kuriomis nustatomi aiškesni ir patikimesni universitetų klasifikavimo ir jų veiklos įvairiose srityse vertinimo metodai.

Išvada

Imdamasi šių iniciatyvų, įgyvendindama programas ir tęsdama politinį dialogą su visomis suinteresuotosiomis šalimis, Komisija toliau padės valstybėms narėms ir universitetams siekti 2007 m. lapkričio 23 d. Tarybos rezoliucijoje iškeltų reformavimo tikslų.